

Elgrappport for Bardu kommune

2003-2017

Foto: Inger Kristin Hognestad

Tema

- Informasjon fra kommunen
- Bestandsstørrelse
- Avskyting
- Jakttrykk
- Kjønnssammensetning
- Slaktevekter
- Produktivitet
- Fallvilt
- Hjorteviltregisteret
- Datagrunnlaget
- Viktige datoer

*Data fra Hjorteviltregisteret,
bearbeidet og tilrettelagt av Naturdata*

Informasjon fra kommunen

Hele Bardu kommunes forvaltningsområde dekkes av 5 vald med selvstendige bestandsplaner. For hvert vald (Statskog er ansvarlig for Altevatn) eksisterer det eget styre og egne vedtekter. Bestandsplanene er 3-årige og samkjørt slik at alle planområdene har gjeldende planer for 2016-2018. Nye planer skal utarbeides for 2019-2021. Valdene er listet med antall tilhørende jaktfelt samt totalt tellende areal:

- Altevatn 4 jaktfelt 276 400 da.
- Øvre Bardu Driftsplanområde 11 jaktfelt 223 000 da.
- Salangsdalen og Fossbakken Bestandsplanområde 10 jaktfelt 228 010 da.
- Ala Bestandsplanområde 6 jaktfelt 107 400 da.
- Sundlia og omegn Bestandsplanområde 6 jaktfelt 107 295 da.

To av valdene dekker også jaktfelt utenfor Bardu kommune. Dette gjelder Salangsdalen og Fossbakken Bestandsplanområde med 1 jaktfelt i Lavangen kommune og 3 jaktfelt i Salangen kommune. Sundlia og omegn Bestandsplanområde har 1 jaktfelt i Målselv kommune og 2 jaktfelt i Sørreisa kommune. Disse jaktfeltene inngår i statistikken i elgrapporten. Minsteareal for Bardu kommune ble fastsatt i 2004 og har stått uendret siden. Kommunen er delt slik at Altevatnbestandsplanområde opererer med minsteareal på 27 000 da, mens 4 000 da er minstearealet for resten av kommunensforvaltningsområde.

Kommunens målsetting

Kommunal målsetting for elgforvaltning i Bardu forvaltningsområde rulleres slik at indekstallene og målene revideres før hver nye bestandsplanperiode. Dette vil bety et rulleringsintervall på 3 år. Inneværende periode vil være fra 2016 – 2018.

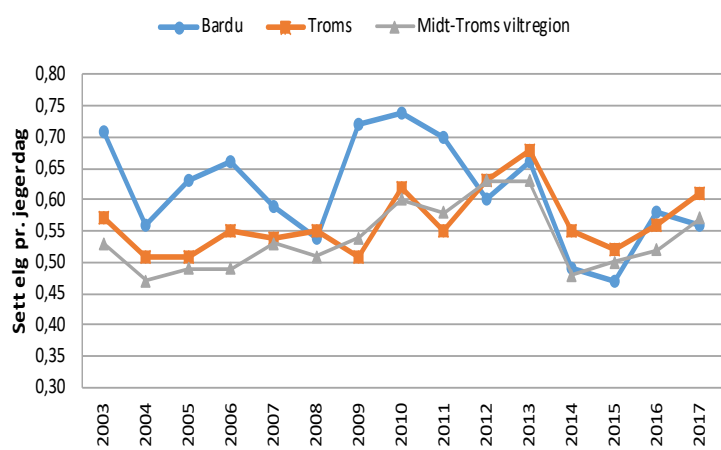
- Elgstammen for neste 3-årsperiode ønskes stabilisert på dagens nivå (jmfr. Indekstall fra årene 2013-2015).
- Elgstammen ønskes videre og langsiktig stabilisert på 2001-2009 nivå.
- Bardu kommune ønsker å opprettholde dagens organisering med 5 bestandsplanområder.
- Sett elg pr dagsverk (sett elg/ dv) bør i snitt for kommunens forvaltningsområde de neste 3 år ligge innenfor 0,55 – 0,6. Langsiktig (2025) bør snitt sett elg/dv ligge på 0,65 innenfor Bardu sitt forvaltningsområde.
- Sett ku pr okse ønskes å ligge på 2:1. Her viser erfaringstallene store svinginger og det er derfor viktig å se denne utviklingen over flere år og i sammenheng med kjønnsfordeling for felte dyr.
- Sett kalv pr ku ønskes over 0,7 og sett kalv pr kalvku bør minimum være 1,3.
- Utvikling i slaktevekter hos kalver og ungdyr bør ikke vise nedadgående trend over tid.
- Andel felte hanndyr bør ikke overstige 58 %.
- Andel felte okser over 2½ år bør ikke overstige 23 %.
- Andel kyr (2½ år og eldre) bør ligge i intervallet 15 – 20 %
- Andel kalv/ungdyr bør ligge mellom 60 – 70 % og andel ungdyr bør utgjøre minimum halvparten av dette.
- Andel elgpåkjørsler bør gjennom jaktåret ikke utgjøre mer en 8 % av felte dyr under jakta.
- Landbrukets utfordringer med elgskader følges, og tiltak i verksettes om problemene tiltar.

Viltansvarlig i Bardu kommune:

Ingeborg Nina Nygaard - Mob: 95089091 - Tlf: 77185200 - Epost: ingeborg.nygaard@bardu.kommune.no

Bestandsstørrelse

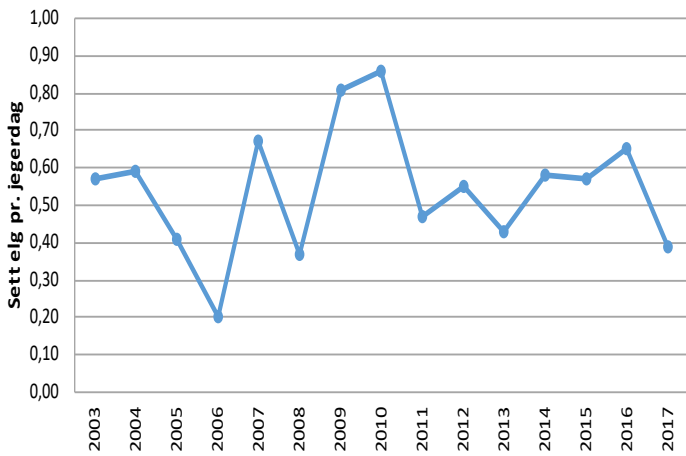
Sett elg pr. jegerdag

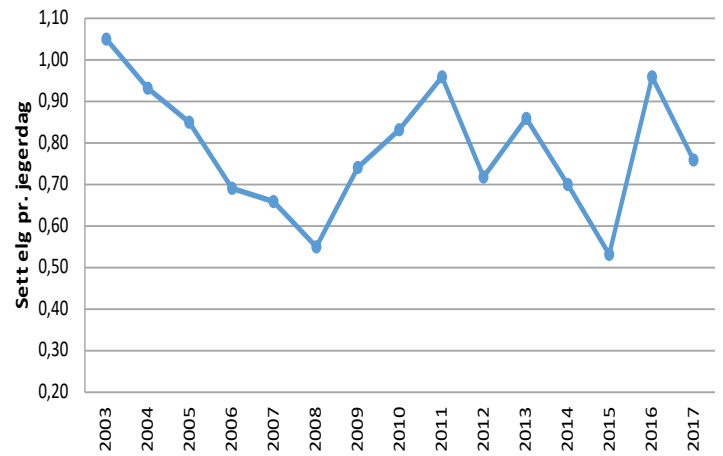
Sett elg pr. jegerdag er gjennomsnittlig antall elg sett pr. jeger pr. dag.

Sett elg pr. jegerdag gir en god indikasjon på om bestanden øker eller minker. Indeksen viser utviklingen i bestandstettheten over tid, men sier ikke noe om det faktiske antallet elg i bestanden. En dobling i sett elg pr. jegerdag betyr ikke at bestanden er blitt dobbelt så stor. Ved høy bestandstetthet vil man ikke klare å registrere den veksten som faktisk skjer i bestanden. I en bestand i vekst vil kvoten utgjøre lite i forhold til bestanden, og jakta avsluttes raskt. I en redusert bestand vil det være vanskelig å finne de rette dyra på slutten av jakta. Dette fører til at indeksen har en tendens til å undervurdere bestander i vekst og overvurdere en bestandsnedgang. Sett elg pr. jegerdag er dårlig egnet til å sammenligne bestandstetthet mellom områder. Variasjon i blant annet jaktmetode og habitat gjør at det er for store forskjeller i oppdagbarheten av elg mellom områder. Sammenligning av sett elg-verdier fra år til år bør derfor gjøres for samme område

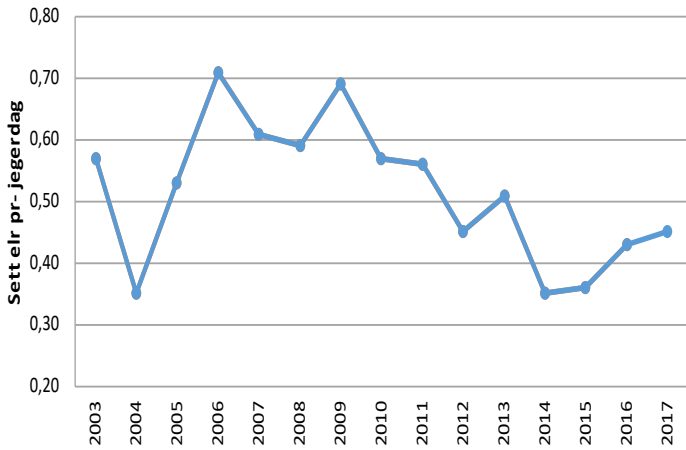
Altevatn

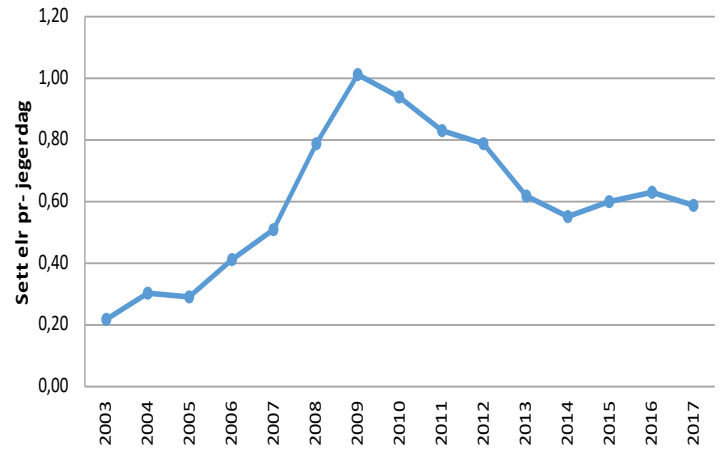
Øvre Bardu DPO

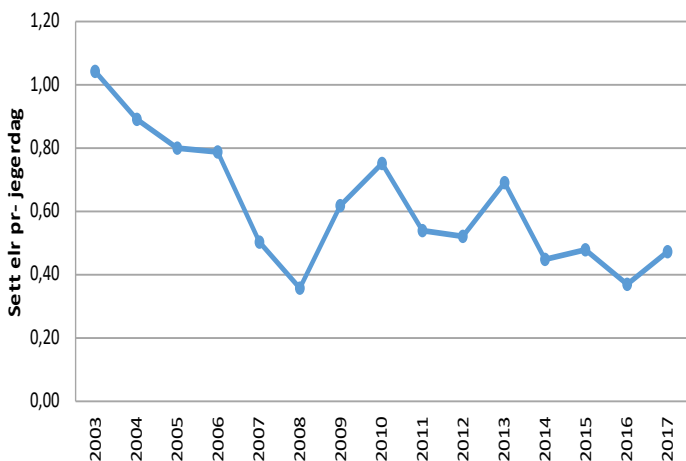
Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

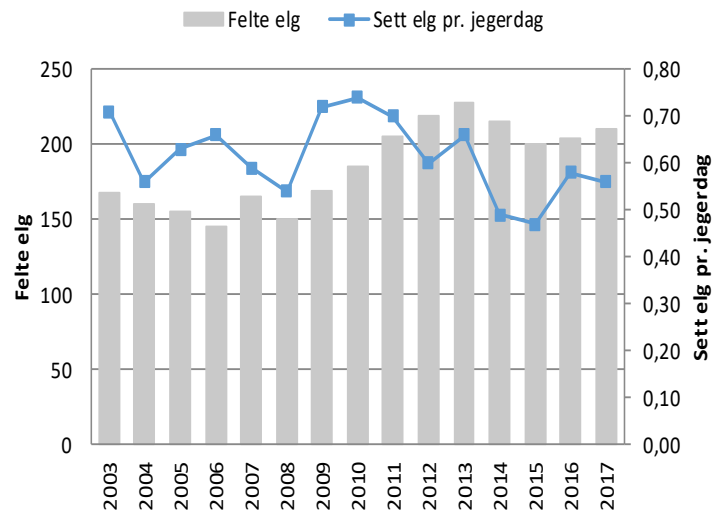
Ala bestandsplanområde

Avskyting

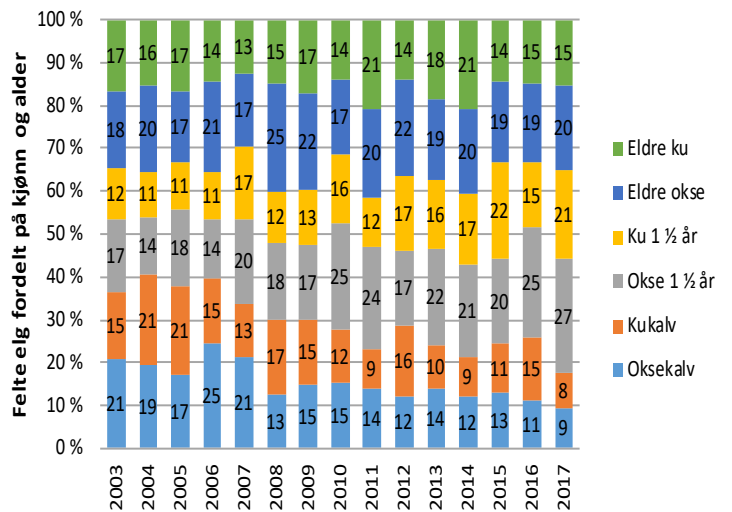
Sett elg pr. jegerdag og antall felte elg sier noe om endringer i bestandsstørrelsen

Jaktuttaket gir ofte et forsinket bilde av bestandstettheten fordi det er jakta som driver bestandsendringene. Det betyr at jaktuttaket ofte vil forbli høyt i ett til to år etter at bestanden har begynt å synke, og tilsvarende forbli lavt i ett til to år etter at bestanden har begynt å øke. Målsettinger om utflating eller reduksjon av bestanden krever spesiell oppmerksomhet. Data fra sett elg-skjema vil være et nyttig verktøy for forvaltningen.

Felte elg fordelt på kjønn og alder 2003-2017.

Dyrene som felles bestemmer sammensetningen av den gjenværende bestanden. Dette vil igjen være grunnlaget for den fremtidige bestanden. I starten av perioden ble omtrent 40 % kalv felt, mens de siste årene har kalveavskytingen vært rundt 20 %. Det felles flere hanndyr enn hunndyr i kommunen.

Tildelte og felte dyr

Dersom fellingsprosenten øker når kvoten øker kan det tyde på at bestanden fortsatt vokser. Antall felte elg har økt i perioden. Øvre Bardu DPO er området som feller flest elg.

Tabell over fellingsprosent, tildelte og felte dyr.

År	Felte elg	Tildelt elg	Fellings%
2003	168	173	97
2004	161	175	92
2005	156	178	88
2006	146	178	82
2007	166	194	86
2008	150	188	80
2009	169	191	88
2010	185	189	98
2011	206	221	93
2012	219	230	95
2013	228	237	96
2014	215	261	82
2015	201	234	86
2016	204	218	94
2017	211	223	95

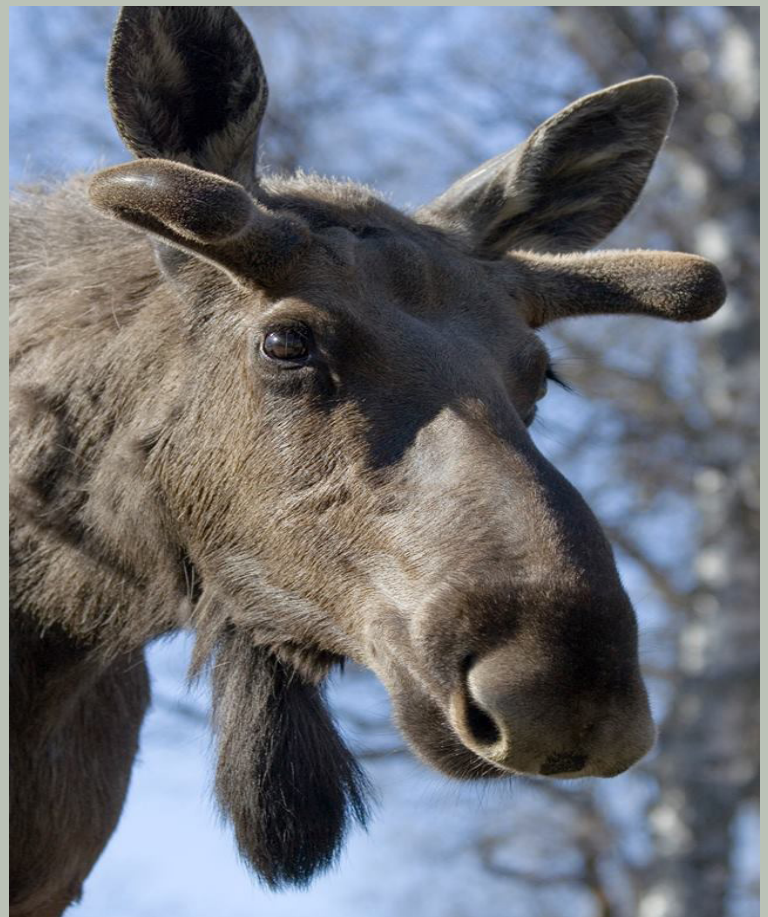
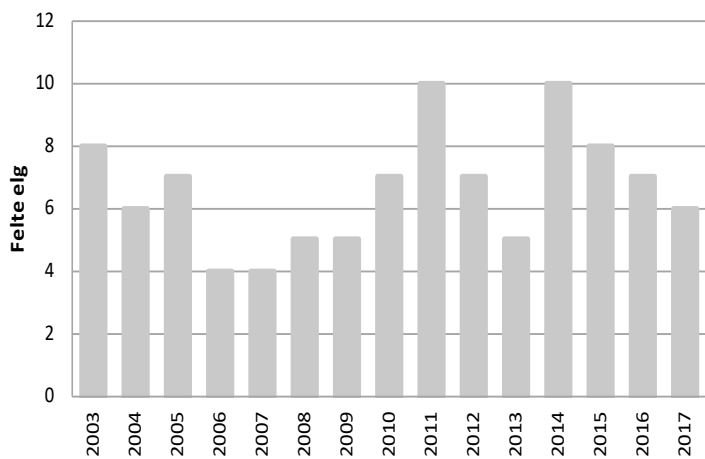
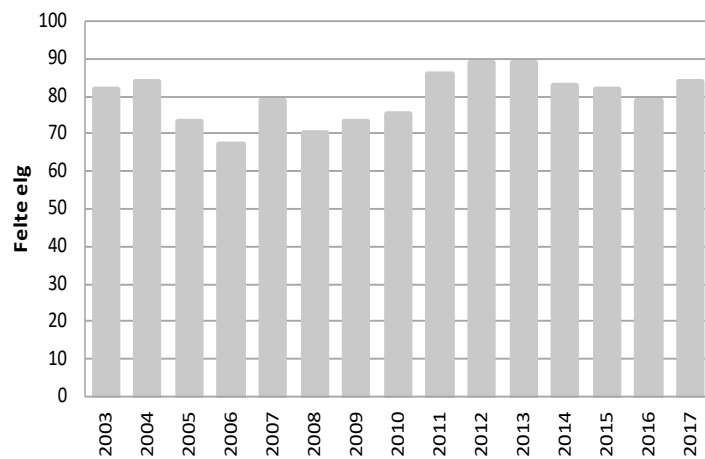

Foto: Inger Kristin Hognestad

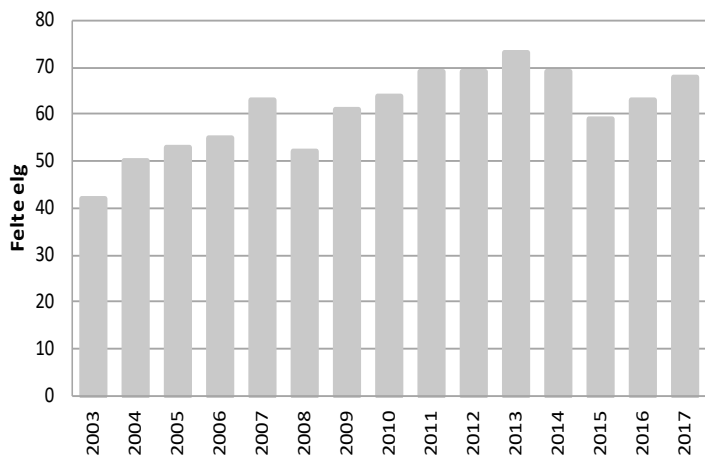
Altevatn

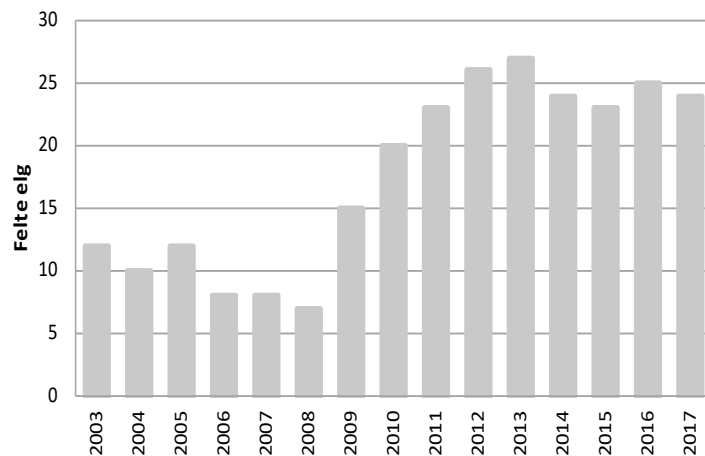
Øvre Bardu DPO

Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

Ala bestandsplanområde

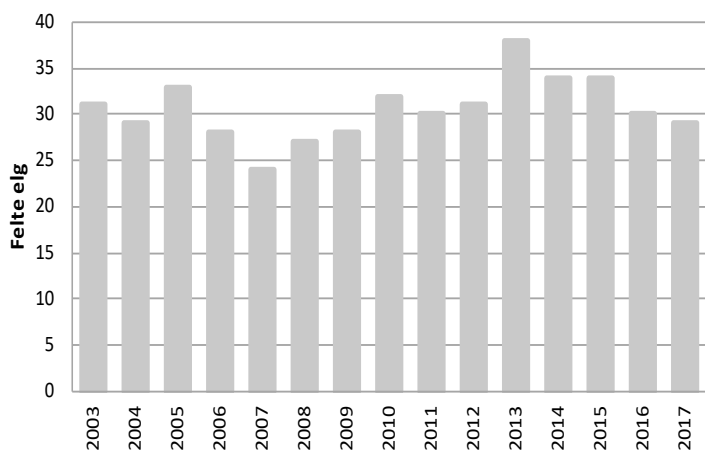
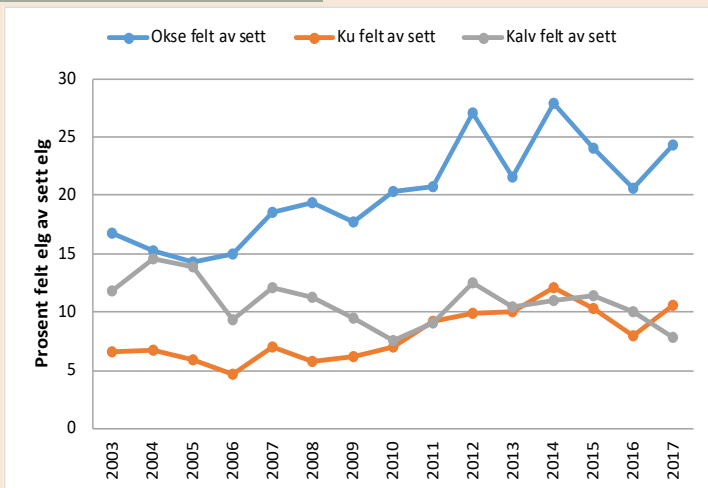

Foto: Kathrine Akre

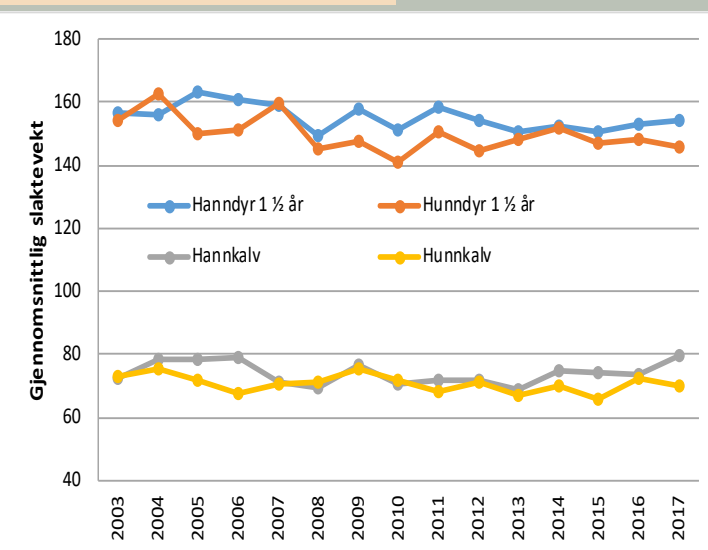
Jakttrykk

Felt elg av sett elg viser hvor hardt jakttrykket er og har vært på de ulike kategorier dyr.

Er det liten prosent felte av sette dyr viser det at jegerne ofte lar disse dyrene passere for hvert individ de feller. Motsatt viser en høy prosent felte av sette dyr at flere av disse dyrene felles. Dette avspeiler ofte avskytingsmønsteret.

Slaktevekter

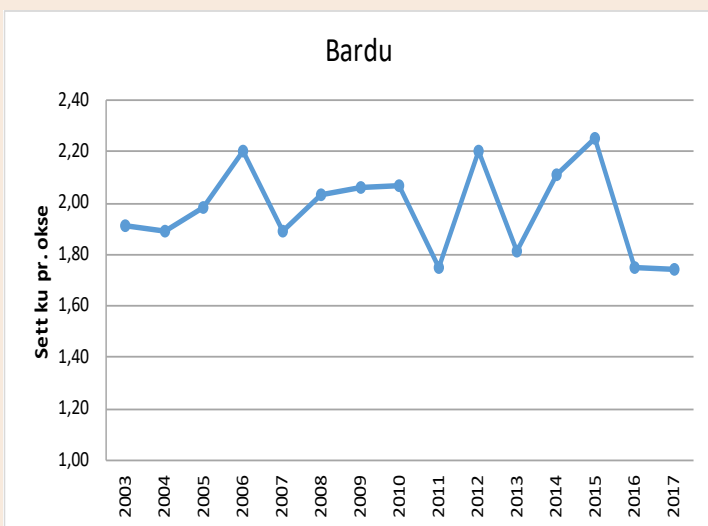

I en elgbestand er det tre viktige faktorer som kan påvirke bestandskondisjonen over tid; klima, bestandstetthet og jakt. Vektutvikling er et godt mål på kondisjon og er en god indeks på overlevelsessannsynlighet og produktivitet. Et større antall vekter, helst mer enn 10 pr. alder- og kjønnskategori gir et sikrere bilde av utviklingen. Vektvariasjonene hos kalv og halvannetåringer gir det beste bildet på endringer i bestandskondisjonen. Vektutviklingen hos eldre dyr er ikke presentert fordi utviklingen kan påvirkes av hvilke årsklasser som er felt under jakta det enkelte år. Varierende praksis for veietidspunkt og målemetode kan påvirke verdiene for slaktevektene. For et best mulig sammenligningsgrunnlag er det viktig at de samme prosedyrer og praksis blir utført likt fra år til år ved veing.

Utviklingen i slaktevekter gir et godt bilde på endringer i bestandskondisjonen. Fylkestall for slaktevekter i tabell til høyre.

År	Okekalv	Kukalv	Okse 1½år	Ku 1½ år
2014	70	66	145	140
2015	71	66	145	142
2016	71	66	151	144

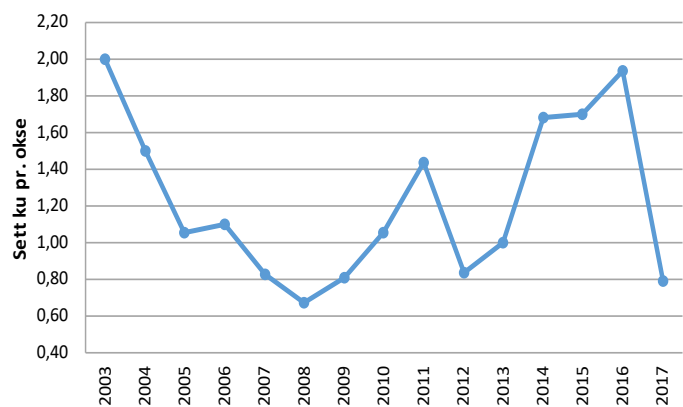
Kjønns sammensetning

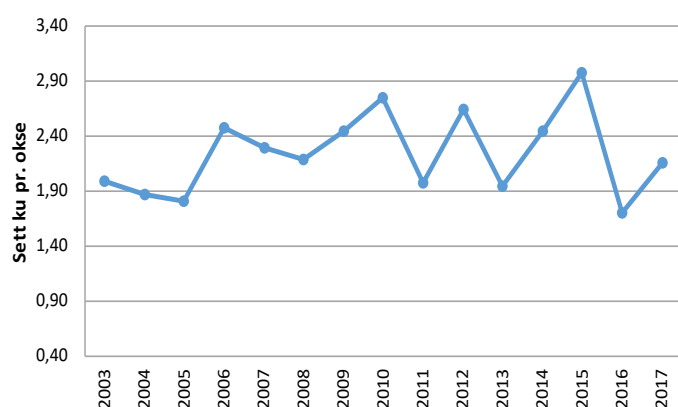
Sett ku pr. okse viser utviklingen i kjønns sammensetningen for dyr som er ett år og eldre.

Kjønns sammensetningen er viktig for bestandens produktivitet. Lav oksealder og okseandel i en bestand kan gi utsatt brunsttidspunkt på høsten og føre til utsatt kalvingstidspunkt, noe som kan gi reduserte kalvevekter. En bestand med få eldre okser kan i verste fall ikke klare å bedekke alle kjønnsmodne kyr. Sett ku pr. okse bør sammenlignes med indeksen prosent okse felt av sett okse. Bedres sett ku pr. okse samtidig som felt av sett okse går ned, tyder det på at jegerne faktisk sparer på oksene. Er ikke dette tilfellet, kan det være at bestanden er i vekst. En tommelfingerregel er at et ku/okseforhold på 1,5-2 er et sunt kjønnsforhold.

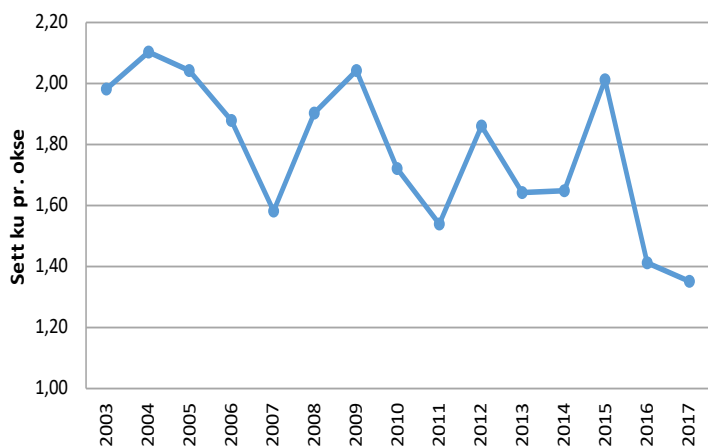
Altevatn

Øvre Bardu DPO

Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

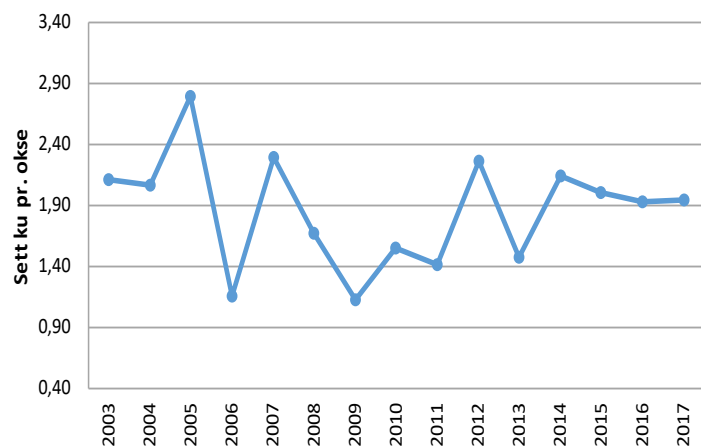
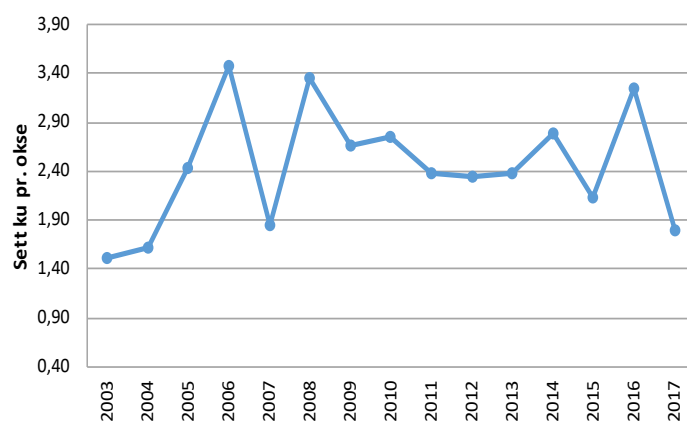

Foto: Inger Kristin Hognestad

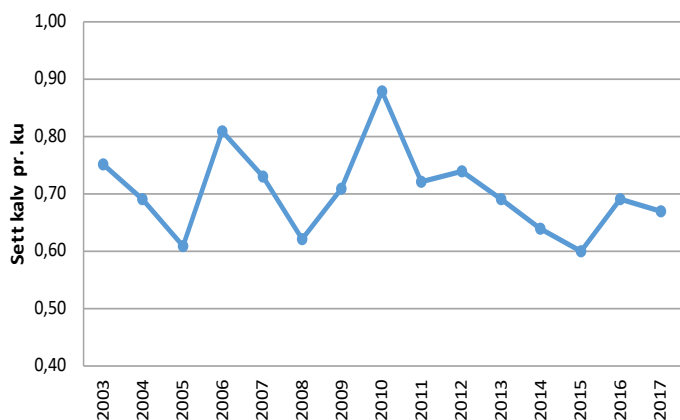
Ala bestandsplanområde

Produktiviteten

Ut fra sett elg materialet beregnes det tre rekrutteringsindekser; sett kalv pr. ku, sett kalv pr. kalvku (tvillingraten) og andel kyr med kalv. Disse indeksene er et mål på kalveproduksjonen i en bestand.

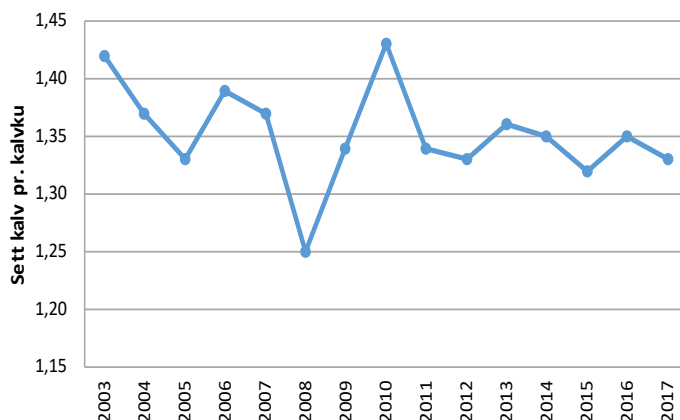
Bardu

Sett kalv pr. ku viser produktiviteten i elgbestanden.

Høy sett kalv pr. ku-rate viser en bestand i god kondisjon. Sett kalv pr. ku er sårbart i forhold til endringer i avskytingsmønsteret (når uttaket skjer) og hvilke dyr man velger å skyte. En høy kalveavskyting i forhold til kuavskyting kan medføre at antallet kalv pr. ku som observeres i løpet av jakta reduseres, uten at dette avspeiler en reduksjon i kalveproduksjonen pr. ku.

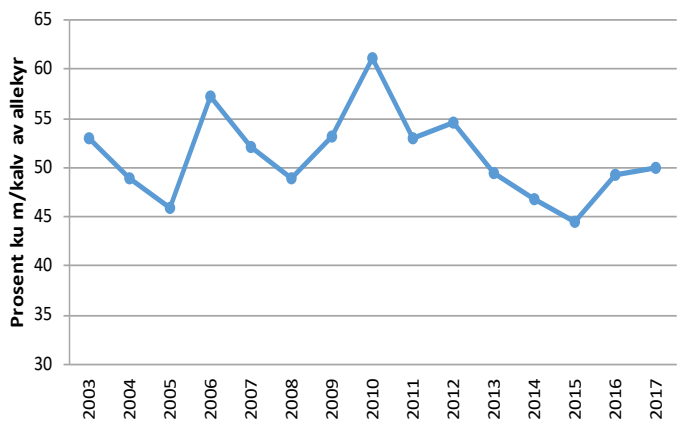
Bardu

Sett kalv pr. kalvku viser hyppigheten av tvillingfødsler i elgbestanden (tvillingraten).

Sett kalv pr. kalvku beregnes som sett antall kalver fra kalveførende kyr delt på antall kalveførende kyr. Indeksen er alltid 1 eller større, fordi alle kalveførende kyr har minst en kalv. En tvillingrate på 1,25 betyr at hver fjerde ku har tvillingkalv. Sett kalv pr. kalvku gir også en indikasjon på utviklingen i alderssammensetningen av kyr i bestanden. Dersom en stor andel av observerte kyr har tvillingkalv, tyder det på at en stor andel av kyrne ligger i aldersklassen fire år og eldre.

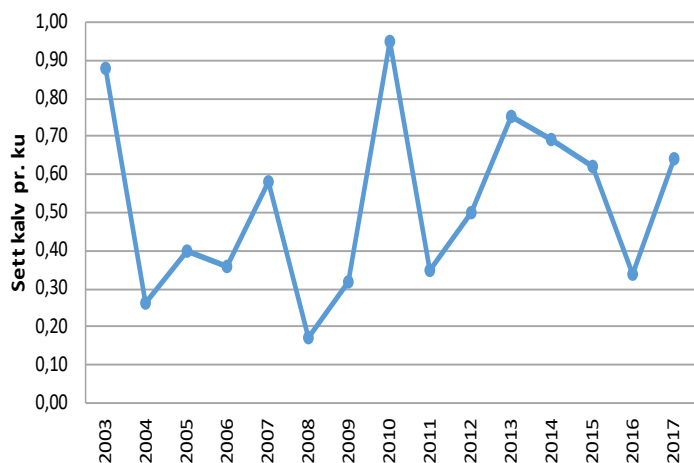
Bardu

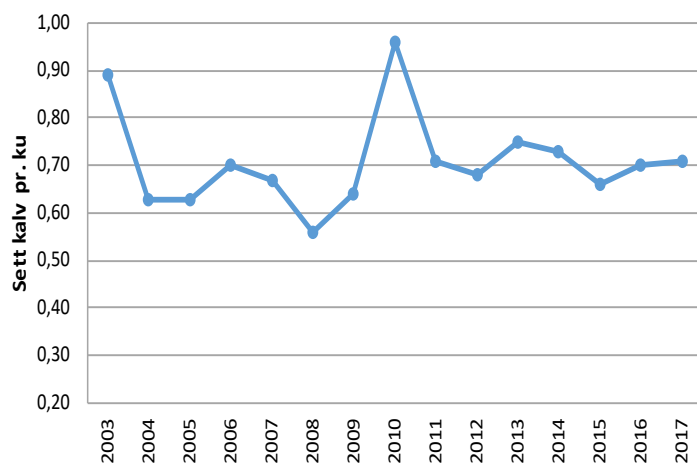
Prosent ku med kalv av alle kyr viser hvor stor prosent av kyrne som er observert med kalv.

Denne indeksen viser hvor stor prosent av alle kyr som har en eller flere kalver. Andel kyr med kalv er også kalt kalvkuraten. De to siste årene har 50 % av kyrne i Bardu hatt kalv.

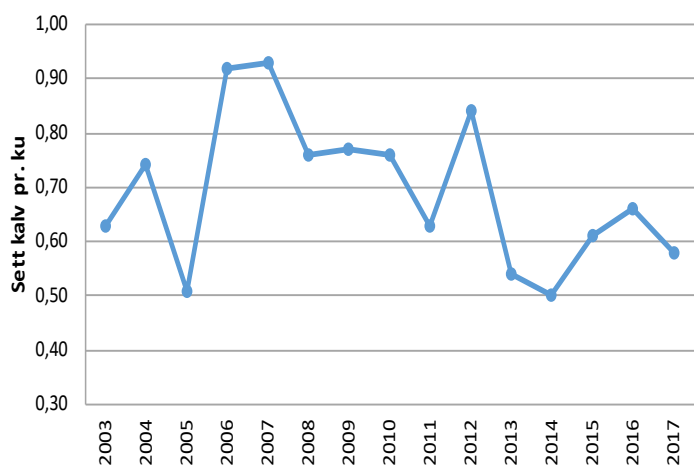
Altevatn

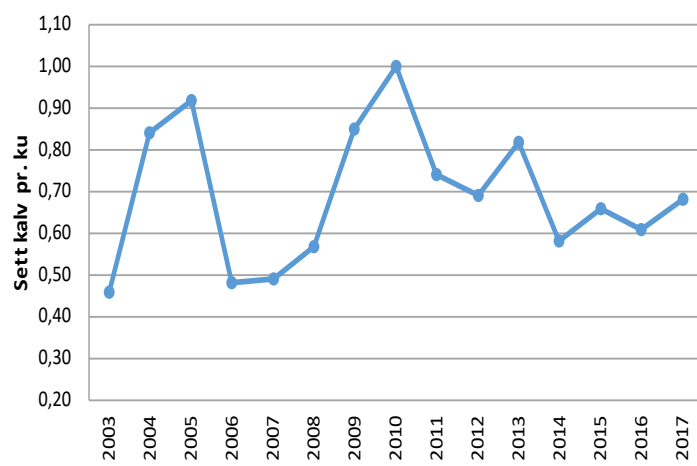
Øvre Bardu DPO

Sal.dal, Fossb.ØS BPO

Sundlia og omegn BPO

Ala bestandsplanområde

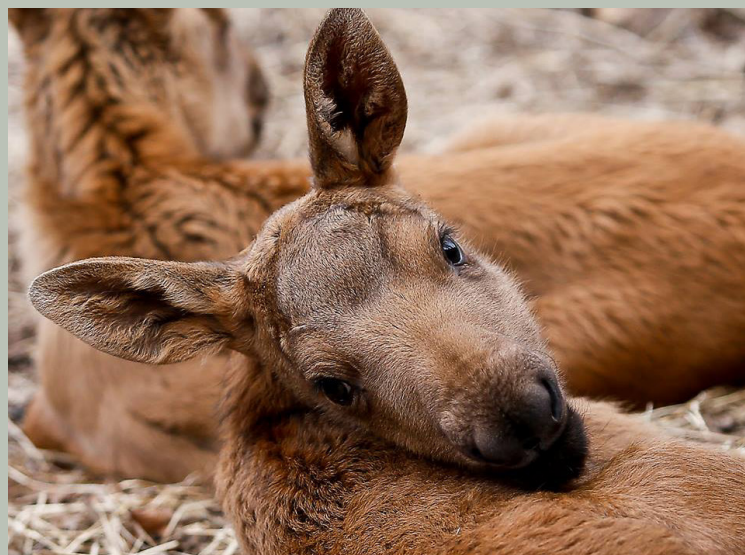
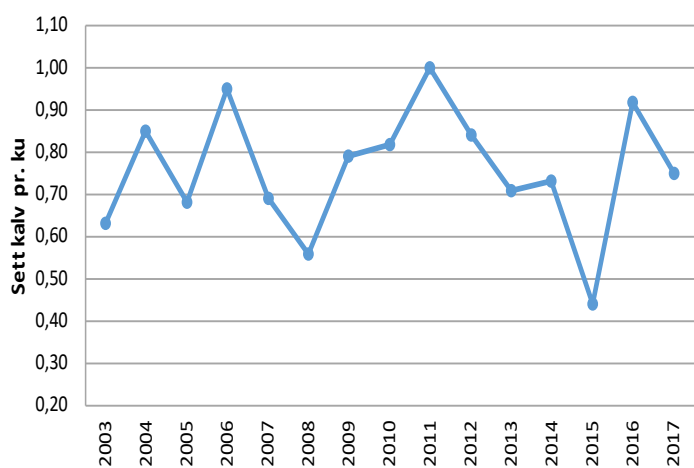
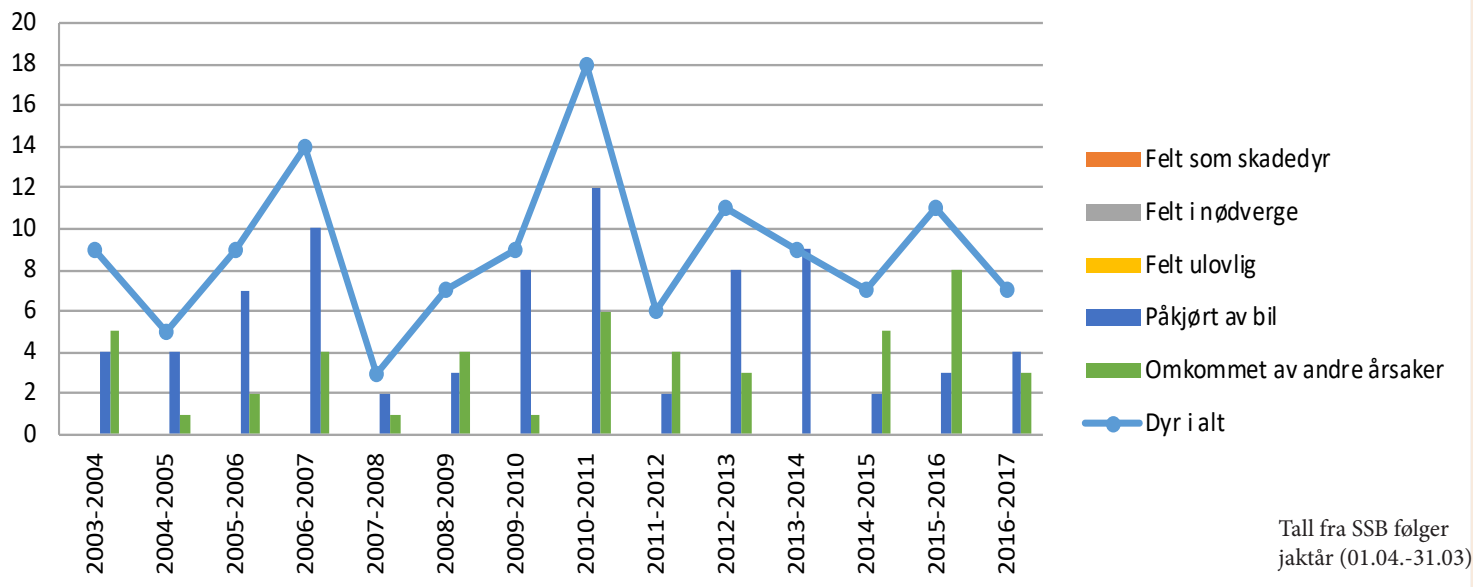

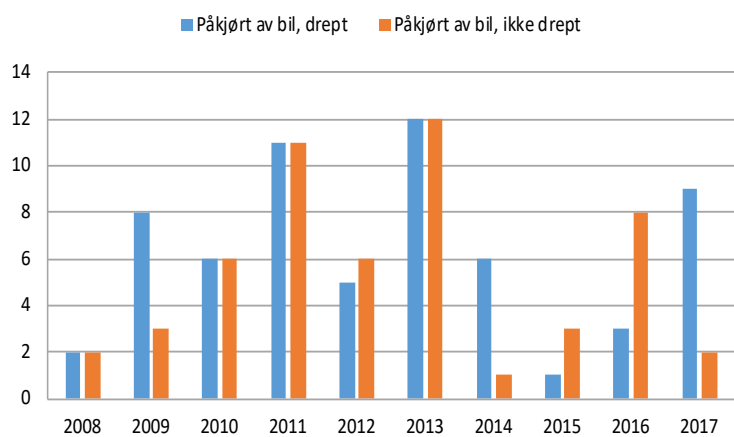
Foto: Inger Kristin Hognestad

Fallvilt er betegnelsen på skadde eller drepte dyr som følge av andre årsaker enn ordinær jakt.

Fallvilt av elg fordelt på årsak

Antall elg påkjørt av bil

Hjorteviltregisteret har lagt til rette for kartfestet registrering av fallvilt. Kommunen er ansvarlig for å legge inn data, men ettersøkspersonell kan gis tilgang til å registrere hendelser fortløpende. Det er også mulig å registrere fallvilt via Fallviltappen. Kommunene skal rapportere dyr som er bekreftet døde videre til SSB ved jaktårets slutt (31. mars).

Nøyaktig kartfestet registrering av fallvilt bidrar til økt kunnskap som kan brukes til å avgjøre hvor forebyggende tiltak bør settes inn på vei og jernbane. Videre gir nøyaktig registrering av tidspunkt kunnskap om når ulykkesrisikoen er størst.

I Hjorteviltregisteret er det også mulighet til å registrere hendelser hvor dyret friskmeldes eller ikke blir funnet. Slike registreringer er interessante med tanke på hvor påkjørsler skjer og tiltak som kan gjøres. Disse hendelsene kommer ikke med i den offisielle statistikken som publiseres av SSB. Hjorteviltregisteret har innsynsløsning som viser fallvilthendelser i kart. Her kan man velge ulike kombinasjoner av data, blant annet kan man gjøre utvalg fra en eller flere kommuner, arter, årsaker og utfall. Det er også mulig å få ut ulike rapporter basert på utvalgsriteriene. Se mer på www.hjorteviltregisteret.no under fanen fallvilt.

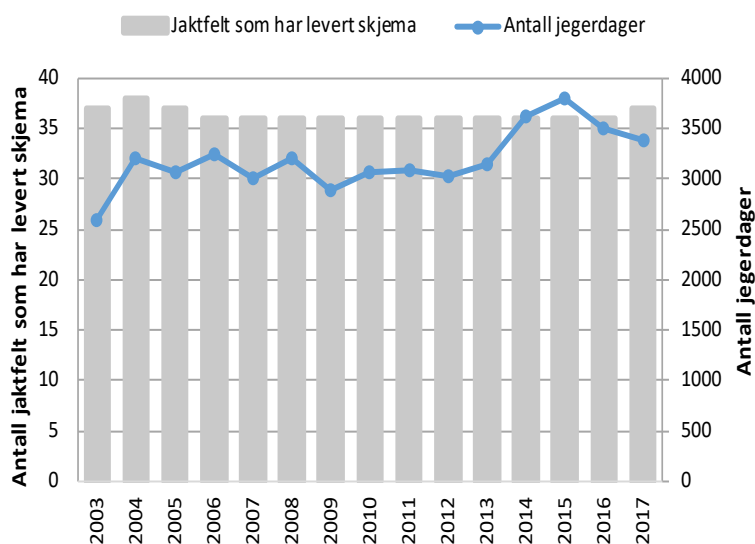

Foto: Inger Kristin Hognestad

Datagrunnlaget

Datagrunnlaget viser oppslutningen om innsamlingen av sett elg data fra de enkelte jaktfelt og antall jegerdager hvert år.

Store variasjoner fra år til år i oppslutningen kan medføre større usikkerhet i verdiene som er utledet fra materialet. En god oppslutning og kvalitetssikring av data gir et sikrere beslutningsgrunnlag. Alle indekser basert på sett elg bør regnes ut for et tilstrekkelig stort materiale for å begrense betydningen av tilfeldigheter (>1000 jegerdag/ 500 observasjoner). Grafer og tabeller i denne rapporten er basert på tallmateriale fra Hjorteviltregisteret (www.hjorteviltregisteret.no).

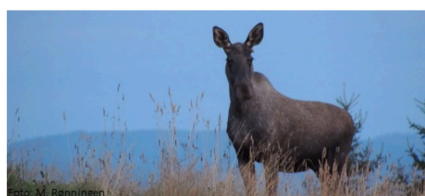

Noen begrensninger i tolkningen av sett elg er: Data tolket på mindre områder er mer sårbare for tilfeldigheter og gir mindre presisjon i tolkningen (for eksempel jaktfelt versus fylke). Endringer i jaktform, endret jakttid, omorganisering av jaktfelt og vald og varierende jaktpraksis vil påvirke datagrunnlaget. Andre faktorer som kan gi utslag på dataene er værforhold som tidlig snøfall og eventuelt tidlig utløsning av trekk. Effekt av ut- og innvandring, samt dødelighet utenom jakt, for eksempel påkjørsler, må også tas med i tolkningen av data. Ved tolkning og bruk av datagrunnlaget i forvaltningen er det viktig at de som tolker materialet har god lokalkunnskap og kjenner historikken. Man bør også gjøre seg kjent med svake og sterke sider i datagrunnlaget og måten data samles inn på, slik at man kan ta høyde for dette under tolkningen.

Hjorteviltregisteret

Hjorteviltregisteret

Elg Hjort Rådyr Villrein Bever Fallvilt Rovdyr

Velkommen til Hjorteviltregisteret

Hjorteviltregisteret er en nasjonal database som ivaretar data fra jakt på hjortevilt og bever, samt opplysninger om fallvilt av utvalgte arter.

Felte villrein

Rapporter jaktstatistikk til SSB

Hjorteviltregisteret (www.hjorteviltregisteret.no) er en nasjonal database som ivaretar data fra jakt på hjortevilt og opplysninger om fallvilt av utvalgte arter. Hjorteviltregisteret er et forvaltningsverktøy for kommuner og rettighetshavere. Etter forskrift om forvaltning av hjortevilt av 08.01.2016 skal kommunene bruke Hjorteviltregisteret til lagring og rapportering av data. Informasjonen i Hjorteviltregisteret er tilgjengelig for alle.

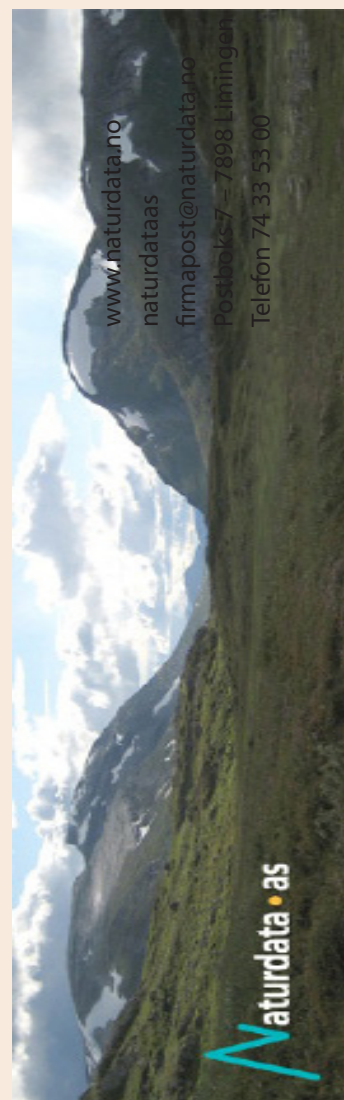
Jegernes registrering og rapportering av sett elg-skjema er viktig for å beskrive tilstanden og utviklingen i en elgbestand og konsekvensene av ulike avskytingsstrategier. Gode data gir grunnlag for en best mulig tilrådning og beslutning om årets fellingskvote.

Etter endt jakt kan også effekten av forvaltningsrutiner evalueres. Det er derfor viktig at alle aktører som årlig deltar i innhenting av sett elg data gjør dette på en kvalitetsmessig god måte. Beslutningene som tas skal være i tråd med kommunale målsettinger samtidig som de tar hensyn til regionale og nasjonale målsettinger i elgforvaltningen. Ut over det som er presentert i denne rapporten bør følgende forhold tas med i vurderingene og beslutningene: Tilgjengelig beite sommer og vinter, særlig viktige vinterbeiteområder, trekkveier for elg og prognoser for bestandsstørrelse dersom dette er utarbeidet for gjeldende område. I tillegg kan andre relevante data være tilgjengelige.

Viktige datoer

Paragraf	Forvaltning av elg, hjort og rådyr	Frist	Hvem
§ 6	Fremme forsalg om nytt minsteareal	15. januar	Parter med interesse
§ 6	Fastsettelse av forskrift om minsteareal	15. mars	Kommunen
Veileder § 33	Rapportering av fallvilt til SSB via Hjorteviltregisteret	31. mars	Kommunen
§ 11	Trekke eiendom ut av godkjent eller omsøkt vald	1. april	Jaktrettshaver
§ 16	Trekke tilbake valdgodkjenning*	1. april	Kommunen
§ 14	Trekke et vald ut av godkjent bestandsplanområde	1. april	Valdansvarlig
§ 16	Trekke tilbake godkjenning av bestandsplan	1. april	Kommunen
§ 10	Søke om godkjenning av vald	1. mai	Valdansvarlig
§ 11	Melde endringer i valdet til kommunen	1. mai	Valdansvarlig
§ 13	Søke om godkjenning av bestandsplanområde	1. mai	Bestandsplansområdets representant
§ 14	Melde endringer i bestandsplanområde til kommunen	1. mai	Bestandsplansområdets representant
§ 15	Søke om godkjenning eller endring av bestandsplan	1. mai	Bestandsplansområdets representant
§ 11	Behandle søknad om vald	15. juni	Kommunen
§ 14	Behandle søknad om bestandsplanområde	15. juni	Kommunen
§ 16	Behandle søknad om bestandsplan for elg eller hjort	15. juni	Kommunen
§ 18 og § 20	Utsending av fellingstillatelse på elg, hjort og rådyr	15. juni	Kommunen
§ 32	Rapportere fellingsresultat til kommunen	14 dager etter endt jakt	Valdansvarlig
Veileder § 32	Rapportere sett elg og sett hjort til kommunen	14 dager etter endt jakt	Jaktleder/ valdansvarlig
§ 32	Rapportere fellingsresultat til SSB via Hjorteviltregisteret	30 dager etter endt jakt	Kommunen
Veileder § 32	Registrere sett elg og sett hjort i Hjorteviltregisteret	30 dager etter endt jakt	Kommunen

* Kommunen kan trekke tilbake valdgodkjenning og kreve ny søknad også etter 1. april dersom det foreligger tvil som berører rettsforhold i valdet.

Naturdata er en privat bedrift med kontor i Røyrvik. Firmaet har ansatte med bakgrunn innen grønn sektor.

Våre viktigste produkter og tjenester

- Drift, utvikling og support knyttet til det nasjonale Hjorteviltregisteret
- Drift, utvikling og support knyttet til den digitale innleveringstjenesten av sett elg og sett hjort skjema, www.settogskutt.no
- Kurs i bruk av Hjorteviltregisteret
- Bearbeiding og tilrettelegging av data for ulike aktører
- Innlegging og kvalitetssikring av sett elg-/sett hjort-data i Hjorteviltregisteret
- Foredrag om Hjorteviltregisteret og relaterte tema
- Hjorteviltplaner på kommunalt, regionalt eller fylkesplan
- Brosjyrer med Elgrapport og Hjorterapport
- Arrangerer årlig Naturdatas viltkonferanse på Værnes

Relevante linker:

Hjorteviltregisteret

www.hjorteviltregisteret.no

Sett og skutt

www.settogskutt.no

Naturdata as

www.naturdata.no

Hjorteviltportalen

www.hjortevilt.no

Statistisk sentralbyrå

www.ssb.no

Miljødirektoratet

www.miljodirektoratet.no

Norsk institutt for naturforskning

www.nina.no

Lovdata

www.lovdata.no